

Uitvaart der helden uit het Panopticum. — Het jubileum der Haagsche Brandweer. — Een Nederlandsche
fabriek voor watervliegtuigen.

No. 16

(42)

15 Oct.
1919.

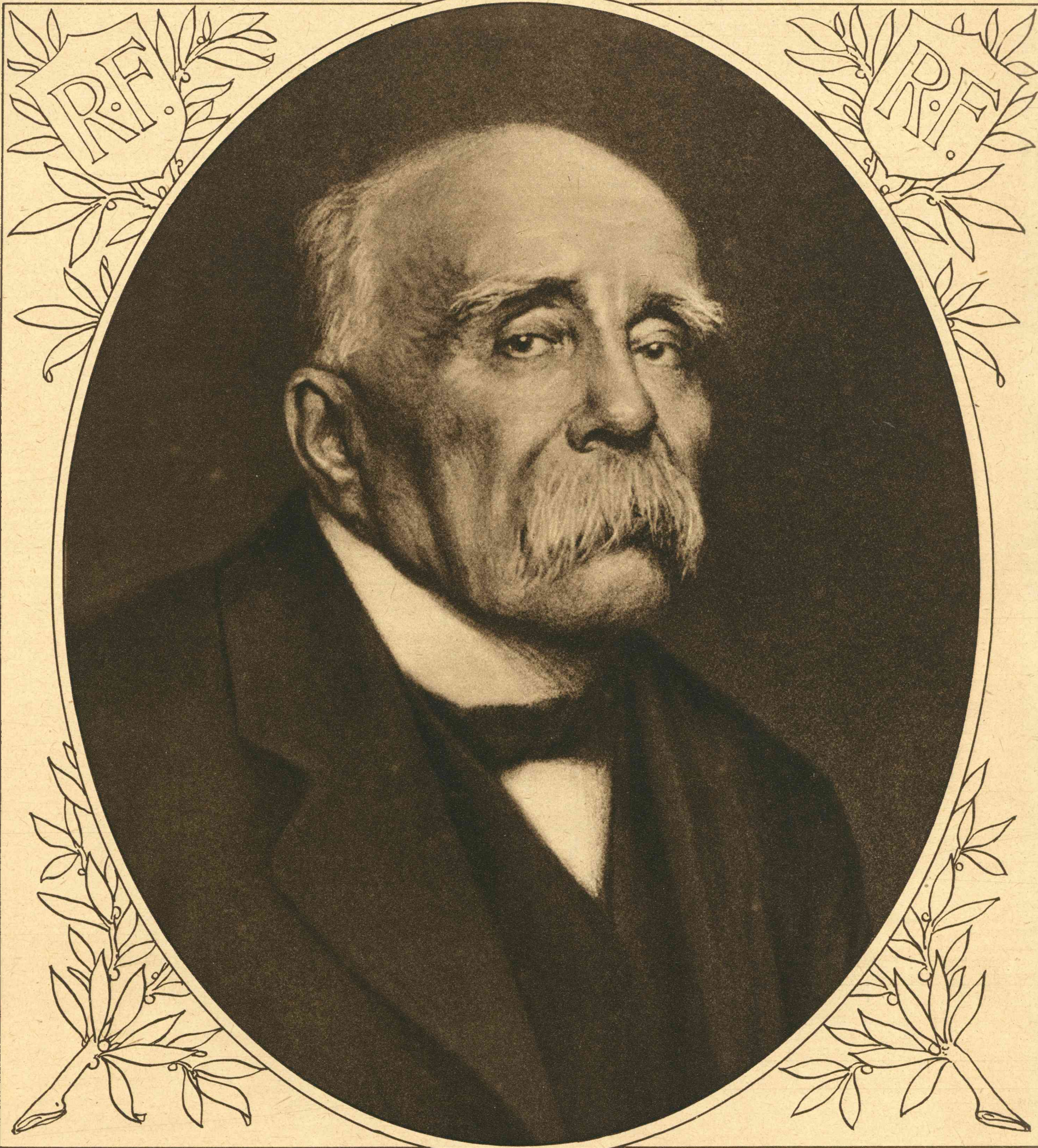
AFZONDER-
LIJKE
NUMMERS
20 CENT

Panorama

GEÏLLUSTREERD WEEKBLAD

A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ LEIDEN

PRIJS
PER
KWARTAAL
f 2.25

GEORGES CLÉMENCEAU.

de fransche Premier, die zijn voornemen te kennen gaf, zich geheel uit het politieke leven terug te trekken. De buitengewone diensten, door dezen knappen staatsman aan zijn vaderland bewezen, zijn zóo bekend, dat wij ons ervan ontslagen kunnen achten, deze hier nog eens op te sommen.

HET PANOPTICUM GEVEILD

EEN ZWARTE BLADZIJDE UIT DE GESCHIEDENIS DER HELDENVEREERING

Zoo zijn ze dan onder den hamer gekomen de vorstelijke en niet-vorstelijke beroemde personen... neen... niet eens onder den hamer, maar onder een soort van klok, die op de tafel van den afslager den hamer verving. En eilacy, ze hebben minder opgebracht, heel wat minder, dan waarop hun stand hun aanspraak gaf. Wel zijn ze, zooals dat heet, grif van de hand gegaan. Daar niet van.

Die veiling was intusschen een zeer zonderling schouwspel. De afslager met notaris en hun gevolg aan een tafel midden in de zaal, natuurlijk allen in de weinig esthetische moderne vestonnetjes, houten-klazige boordjes, eendere dasjes, de manchetten in kokervorm open geschoven voor hen op de groene tafel geplaatst, ... en daaromhenen als een stil maar... sprekend verwijt de romantische figuren van Willem I, Willem II, Willem III, allen in een juweel-van-'n-uniform, terwijl naast den klerk van den afslager wijlen koningin Sophie niet zonder dédain op een stoel gezeten was.

No. 1, riep de afslager, No. 2, enz. zonder de namen erbij te noemen. En de aspirant-koopers, over het algemeen een zonderling stelletje, begon te morren en te mompelen... als dat ze de nummers: i. c. die vorsten en vorstinnen en

opkóoper, „ik heb toch zeker het heele vorstelijk huis niet in mijn hersens.”

Intusschen heeft H.M. de Koningin f95.— opgebracht. Prins Hendrik zag zich voor f25.— minder toegewezen. Daarna valt er weer een algemeene daling te bespeuren. Tot er weer een zeker animo komt, en de opbieders met f5.— het een poosje uithouden. En geen wonder; het is ex-keizer Wilhelm II, die, nadat zijn inboedel te Berlijn verkocht is, nu zelf te Amsterdam geveild wordt. Hij brengt n.b. f60.— op!

Aan een andere tafel, niet ver van die des afslagers zie ik op dat oogenblik twee heeren ijverig met het potlood op groote vellen papier

Een kijkje tijdens de veiling der „grootheden” op Dinsdag 7 October.

De voltrekkers van het doodvonnis aan het werk. Op den voorgrond een rijtje reeds gevallen helden. Alleen Paul Krüger (links op de foto) verkeert nog in afwachting.

prinsen en edellieden nog eens aangewezen wilden hebben.

„U hebt op de kijkdagen gelegenheid gehad alles terdege te bekijken,” verweerde de afslager zich.

„Ach, vent, val subiet in mooten,” hoonde de opgewonden

Sjors van de Rotterdamsche Lloyd, maar laten wij mekaar nou niks wijsmaken, u ziet toch zeker wel dat ze het vredesverdrag teekenen.”

„Maar dat is toch al geteekend?...”

aan het schrijven. Ah, zijn dat beampten der geallieerde mogendheden, die nauwgezet de prijzen noteeren, waarvoor hun vijand van de hand gaat?... En ja, zoowaar, bij nadere beschouwing bemerk ik, dat het Clemenceau en Lloyd George zijn, die deze administratieve werkzaamheden, zeker vanwege de wereldpolitieke betekenissen, eigenhandig verrichten. Ik wend mij tot een suppoost, niet een van was, maar een echten, een van vleesch en beenderen, eigenlijk uitsluitend van beenderen welbezien, en ik spreek mijn verwondering over dit feit der feiten uit.

„Nou...? Hoe heb ik het nou, mijnheer?” doet de kerel lakoniek-amsterdamsch, „ben ik de eerste die vandaag genomen worden moet?”

En ik verbaasd: „Maar het zijn Clemenceau en Lloyd George toch?”

„Ja wis en drie is die eene Clemekoo en die ander

„Ja wis en drie is die eene Clemekoo en die ander

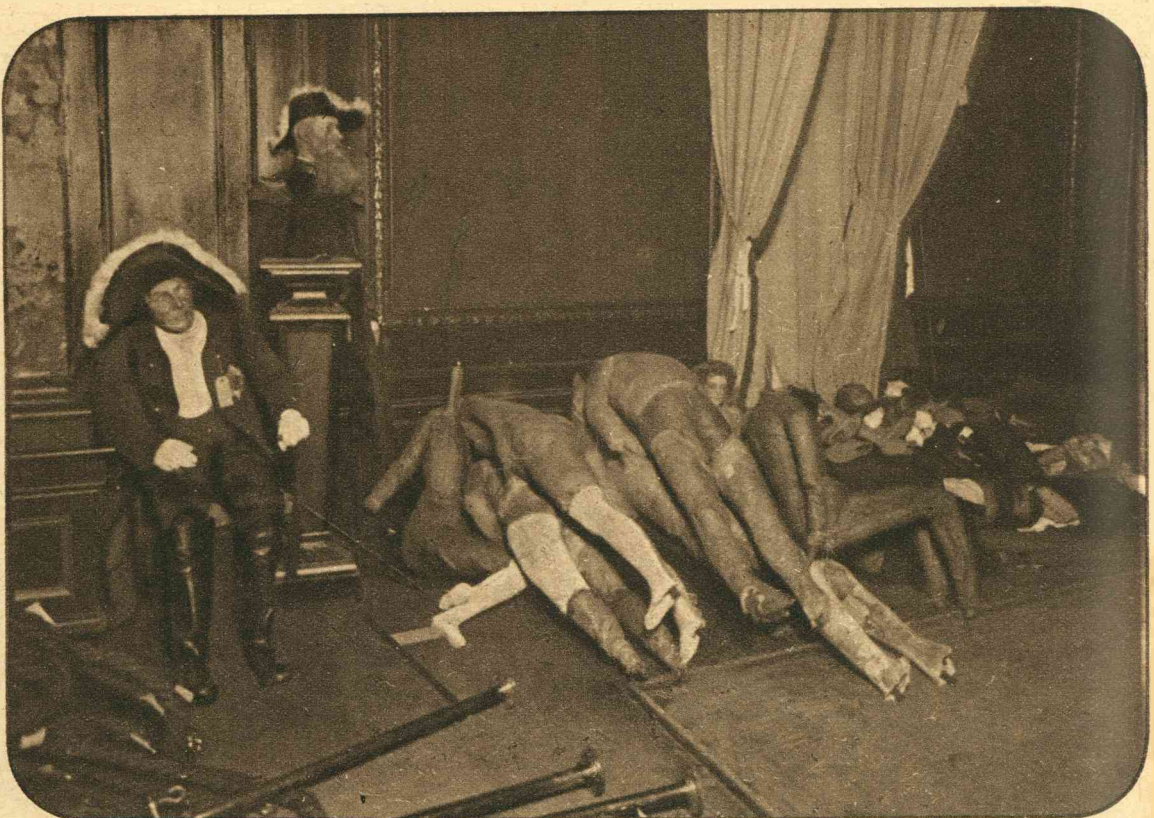
Intusschen ging de veiling lustig verder. Het bleek mij allengs, dat het hier heelemaal niet om de persoonlijkheden der geveilden ging, maar (o, walgelijk materialistische tijd!) om hun spulletjes, jassen, broeken, hoeden, schoenen, allemaal dure dingen tegenwoordig... Zoo bracht Koningin Elisabeth van België, die in eenvoudig verpleegsterscostuum was, maar f30.— op; Koning Albert in een uniformjas van goede stof f45.—; Koning Eduard VII van Engeland, die keurig in de bullen zat, haalde f65.— zelfs. Maar al die gekroonde hoofden moesten het (de geschiedenis herhaalt zich!) tegen Napoleon I afleggen: f155.—. Dat kwam omdat hij de eenige was, die te paard zat. En zoo'n paard brengt meer dan een ruiter op.

Wilson, of beter gezegd, zijn gekleede jas en grijsgestreepte stropdasje, linnengoed, broek en keurige bottines brachten f30.— op... Maarschalk Foch vanwege zijn buiten-models-uniform f40.—; maarschalk Hindenburg zeker omdat de kwaliteit van zijn kapotjas een beetje beter dan die van zijn concurrent was, kon vijf pop meer halen... Joffre... maar neen, waartoe al die cijfers... Genoeg is het te weten, dat wie eens in heerlijkheid gezeten waren (of stonden) geveild, verpakt en naar alle windstreken gestuurd werden. Dat ze — betrekkelijk althans — voor een appel en een ei van de hand gingen, en, het ergste, dat die appel en dat ei nog niet eens hun geestelijke, zelfs niet eens hun lichamelijke kwaliteiten golden, maar eenvoudig de bulletjes, waarin die lichamen gestoken waren.

De poppen zelve zullen, naar den eisch van het bedrijf omgekleed, in de uitstalkast of magazijn van kapper, kleerverhuurder, confectiezaak, enz. kunnen dienstdoen... De was, die eraan zit, zoo verzekerde een gepokte en gemazelde vakman mij, het is de vraag of die tot iets bruikbaars versmeltbaar is. Zoodat we ten slotte de overbekende vraag: „Wat was was was was was?” in dit geval met een andere vraag beantwoorden kunnen: „Wat wordt was nadat

Waarheen gaan zij?... Op deze foto ziet men keizer Napoleon (te paard), den deutschen Keizer (in denhoek), een der Pausen (zittend); Prinses Juliana, Hindenburg en koningin Wilhelmina (de laatste drie rechts op onze kiek).

Een rijtje ontkleede grootheden. Men lette op het melancholieke gezicht van den ouden Frits (zittend), die zijn droevig lot nabij weet, maar het niet ontloopen kan.

„Ja, maar hier in het Panopticum nog niet. Hier benne we altijd een tikkie later met die dingen”, verzekerde de lakonieke suppoost.

was was was?” — En o, wat is in het licht van deze was, — van dit waslicht, — alle aardsche grootheid? Ik zou zeggen: een wassen neus.

Het Meisje uit het Bosch

door CISSY VAN MARXVELDT

Loen Lo van Rhijn door het Hullerbosch fietste, dacht hij, dat dit bosch beter was dan in de stad op hun plat te zitten. Lo van Rhijn was geen poëtische jongen en ik geloof niet eens, dat hij de schoonheid van de hoge statige boomen zag of luisterde naar de stemmen, die door de bladeren ruischten. Misschien wist hij niet eens dat de vogels zongen. Hij dacht alleen, dat het beter bleek te zijn in het bosch dan op hun plat, en daar achteraan dacht hij zeker, dat het zoo lekker koel was. Hij had net op zijn cyclometer gezien, hoeveel kilometers hij al gereden had en uitgerekend, hoeveel hij nog te rijden had. Hij zei: „Jonge, jonge” — en zette zich wat rechter op zijn fiets — en toen zag hij het meisje.

Het meisje kwam een laan afloopen, die Lo net was ingereeden. Hij zag haar dus in de verte aankomen. Ze had een witte jurk aan, ze droeg geen hoeden haar haar was van voren opgenomen met een groote, roode strik. Ze had lang zwart haar, dat ver over haar middel hing. Maar dat zag Lo pas, toen ze al vlak bij hem was. Natuurlijk keek hij aldoor naar het meisje, zooals ze hem tegemoet kwam loopen. 't Was werkelijk net, alsof hij haar kende, en alsof ze hadden afgesproken elkaar hier te ontmoeten. Hij was dan ook niets verwonderd toen ze vlak bij hem gekomen, lachte en „daag” zei. „Dag,” zei hij ook. En hij knikte. Het speet hem, dat hij zijn hoed niet kon afnemen. Maar die zat achter op zijn bagagedrager gebonden. Het meisje had zwarte oogen, die schitterden. Lo reed haar langzaam voorbij. Heel langzaam. Toen keek hij om. Het meisje stond stil en keek om naar hem. Natuurlijk sprong hij van zijn fiets en liep naar haar toe.

HET 30-JARIG JUBILEUM DER HAAGSCHE BRANDWEER.

De Brandweer der 18e eeuw: een ouderwetsche brandspuit, zooals men die hier en daar op het platteland nog wel aantreft, gaf ook een goed geslaagde demonstratie, die tot een vermakelijke scène aanleiding gaf. De spuit werd bediend door een slagiersknecht, een glazenwasscher, een haringvisser, een doodbidder enz. die wellicht eezame burgers, maar in geen geval goede brandweerlieden waren. De commandant (op de spuit staande) was kenbaar aan zijn hoogen hoed.

„Nou,” zei Lo en hij floot tusschen zijn tanden.

Ze waren nu een laantje van sparren ingeslagen. Wijzend op een bank, die tusschen de sparren stond, zei het meisje:

„Kijk, hier rust ik altijd. 't Is een eenig plekje, vin je niet?”

„Ja, en zoo koel,” zei Lo, terwijl hij zijn fiets op den grond legde.

„Vin je 't niet idyllisch, die bank zoo tusschen het groen?” Het meisje schudde het lange haar, zoodat het Lo's wang en voorhoofd raakte.

„Wat ruikt je haar lekker,” zei hij.

„Vin je?” zei ze en hield haar hoofd op zij, als een vogeltje, dat een liedje gaat zingen. Ze zaten nu naast elkaar.

„Hoe heet jij?” vroeg het meisje.

„Lo van Rhijn. Lodewijk eigenlijk. En jij?”

„Raad eens.”

Nu wist Lo op dat oogenblik geen andere naam dan Cornelia.

Dus zei hij: „Cornelia.”

„Hé jakkes,” zei het meisje. „Raad nog eens.”

„Gretha.”

HET 30-JARIG JUBILEUM DER HAAGSCHE BRANDWEER.

6 October i.l. vierde de Haagsche Brandweer haar 30-jarig jubileum. Onze foto stelt de feestcommissie voor. Van links naar rechts de heeren: H. G. Blom Jr.; Maartens; Nanning, comm. d. Brandweer; Herfkens, inspecteur van Politie; Hiddink, comm. d. Brandweer te Arnhem; Henri ter Hall, voorz. feestcommissie.

onrustig onder de schittering van haar zwarte oogen. Hij gooide zijn linkerbeen over zijn rechter, streek eens over zijn haar, en keek dan naar zijn fiets, die op den grond lag. Hij dacht, dat hij nog nooit zoo'n meisje gezien had. Ze was zoo anders dan de meisjes van school. Hij had altijd gedacht, dat dat wichten waren. Hij wist niet eens, hoe ze er uit zagen precies en van dit meisje wist hij al, dat ze zwart haar had en zwarte oogen en dat haar tanden wit waren en haar wimpers lang. Hij dacht ook, dat haar wangen wel zacht zouden zijn en hij keek naar haar halsje, dat licht-verbrand was net als haar gezicht. Toen zuchtte het meisje.

„Wat is er?” vroeg hij.

„Je zegt zoo heelemaal niets.”

„Wat moet ik zeggen?”

„Dat je me naar vindt.”

„Naar?” zei Lo. „Ik weet niet, of ik wel zeggen durf, datte...”

„Wat?” Het was hem, alsof hij den arm van het meisje langs de zijne voelde streelen. „Je mag me alles zeggen, wat je denkt. Als het maar niet al te naar is.”

„Je bent — je bent het liefste meisje, dat ik ooit heb gezien. Daàr,” zei Lo.

„Nee, dat is niet erg naar,” zei Alice Madeleine en keek naar haar voeten, in witte schoentjes met kruisbanden. Lo keek er ook naar. Het waren voetjes met een hooge wreef, en door de dunne kous zag hij iets rosigs schemeren. Lo legde nu heel voorzichtig zijn hand op haar knie. Het meisje keek er naar. Lo ook. Hij durfde zijn hand niet meer wegnemen, ofschoon hij vond, dat die daar vreemd lag. En onder zijn aanraking voelde hij haar knie trillen.

„Je hebt groote handen,” zei het meisje. „Tweemaal zoo groot als de mijne. Kijk maar.” En ze legde haar handjes met de rose nagels boven op de zijne.

„Ja, dat dacht ik straks ook,” zei Lo.

„En waarom heb je het toen niet gezegd?”

„Och.” Lo schudde zijn hoofd. „Ik heb nog nooit zulke dingen tegen meisjes gezegd.”

„Heusch niet?”

„Nee, heusch niet.”

meisje paste. Dat ze geen Cornelia had kunnen heeten, omdat ze daar veel te mooi voor was. Nu had Lo, zooals ik reeds gezegd heb, nooit over dergelijke dingen nagedacht, en dus was het meisje in zekeren zin een openbaring voor hem. Want nu wist hij dat wel degelijk: een zachte, mooie naam als Alice Madeleine paste bij zoo'n fijn wezentje, als het meisje was.

Ze zaten dicht naast elkaar. Hij voelde den warmen arm van het meisje door haar dunne japonmouw heen. Een smalle arm was het met een heel dun polsje, waaromheen een armbandje sloot met een horloge erin. En hij dacht, dat hij wel drie van haar handjes in zijn eene jongensknuist zou kunnen bergen.

„Waar woon je?” vroeg hij.

„Op een villa hier in de buurt. Villa Madeleine. Maar wat doet dat er toe, waar ik woon? Wil je, dat ik wegga?”

„Nee, natuurlijk niet. 't Is veel te prettig. Ik wou het graag weten. Je vroeg het mij ook.”

Lo werd wat

HET 30-JARIG JUBILEUM DER HAAGSCHE BRANDWEER.

Een demonstratie met rookmaskers.

„Daag,” zei ze nog eens. „'t Is net of ik je ken,” zei Lo, een beetje nuchter. Maar hij was nu eenmaal geen poëtische jongen.

„Toch ken je me niet,” zei het meisje en lachte.

„Nee,” zei Lo. „Welken kant ga je uit?” En hij draaide zijn fiets al rond.

„Ik wandel maar zoo wat. Welken kant ga jij uit?”

„Ik moet vanavond nog in Zeist zijn,” zei Lo. „'t Is niet zoo bar ver meer. Ik heb wel even den tijd om met je te praten.”

„O, dānk je,” zei het meisje en maakte een spottende buiging met haar hoofd, zoodat haar roode haarstrik recht op ging staan. Lo keek wat verbaasd naar haar. Toen besloot hij, dat het een leuk kind was om te zien.

„Loop je dan een eindje met me mee?” vroeg hij.

„Ja goed,” zei ze. „Ik weet hier dichtbij een schattig laantje. Daar kunnen we wel even rusten.”

„Maar ik ben niets moe,” zei Lo.

Nu keek het meisje hem van terzijde aan. Ze dacht, dat hij zoo'n flink gezicht had, en zulke schattige donkere oogen. „Maar ik ben moe,” zuchtte ze dan. „Ik heb al vanaf twee uur zoo rondgedwaald. En 't is nu bij vieren.”

Ze liepen nu naast elkaar.

„Doe je dat wel meer zoo op je eentje?” vroeg Lo.

„O, haast elke dag.”

„En vin je 't dan niet vervelend?”

„Ik voel me nooit alleen in het bosch,” zei het meisje.

„O nee?” vroeg Lo verwonderd. „Hoe zoo dan?”

„Wel, er zijn toch altijd vogeltjes in de boomen, en mieren op den grond en... bijen en vlinders en...” Ze keek hem aan.

„Ja, dat is zoo,” zei Lo nadenkend. „Daar heb ik nog nooit over gedacht eigenlijk. Maar zie je, ik woon ook in een stad. Dan denk je aan zulke dingen niet natuurlijk.” Lo vergat, misschien wist hij niet eens, dat hij geen poëtische jongen was.

„Waar woon je?” vroeg het meisje.

„In Amsterdam. En jij?”

„Ik ga niet op school. Ik krijg lessen thuis.”

„Wat fijn,” zei Lo. En hij keek bewonderend het meisje aan.

„Och.” Het meisje haalde haar schouders op. „'t Is niet zoo erg leuk. Alleen wel vrij natuurlijk.”

HOE VINDT U DIT?

Een amerikaansche dame, Mejuffrouw Fannie Harley, die veel reist en schrijft, kleedt zich, zooals u op de foto ziet, op zeer eigenaardige wijze. Haar kleeren zijn niet direct een mannelijke dracht, maar veel vrouwelijks is er toch ook weer niet in. Onze correspondent vermeldde nog bij deze foto, dat al de kleeren — voor avond, straat en huis — van deze dame volgens deze snit zijn vervaardigd. Het moet oorspronkelijk een idee zijn van Dr. Mary Walker.

„Heb je dan geen meisje in Amsterdam.”
„Nee, natuurlijk niet.”
„Waarom natuurlijk?”
„Ik heb nooit aan meisjes gedacht. O ja, toch wel. Maar ik vond het spoken. Allemaal.”

„En dus... ik ben geen spook?”
„Nee,” zei Lo, „jij — nee jij bent een schât.”
En hij nam zijn hand weg van haar knie, zoodat ook haar hand wegviel. Dan lachte Alice Madeleine zacht, en zich naar hem overbuigend, vroeg ze zangerig-lief: „Ben ik?”

„Ja. Ja. Jà. Måg ik je een zoen geven?”
Als antwoord sloeg ze haar armen om zijn hals. En hij legde zijn handen om haar tengere lijfje. Zoo zaten ze daar samen op de bank tusschen de sparren en terwijl hij even zijn hoofd legde op haar zachte, geurige haar, trilde er iets ongekends in hem, wat heerlijk en tegelijk smartelijk was.

„Wanneer zie ik je weer?” vroeg hij, zijn fiets al aan de hand.
„Wanneer kom jij weer hier?”
„Ik kan komen, wanneer jij wilt. Ik logeer bij mijn vriend in Zeist. Ik zal hem vertellen van jou.”
„Kom volgenden Woensdag om twee uur hier. Dan zal ik er ook zijn. Ja?”

„Goed.”
„En als 't nu leelijk weer is?”
„Dan kom ik toch natuurlijk!” Ze lachte zacht.
„Dag Lo,” zei ze met een zoet, kweelend uithaaltje.
„Dag!” hij hield haar beide handen vast. Zijn gezicht was heel dicht bij het hare. Ze wachtte wat hij zou gaan zeggen.

„Dag schat,” zei hij. Toen rukte ze plots haar handen los en ze sprong weg tusschen de boomen.
„Dààg” riep ze nog eens. „Dààg.” En hij wuifde en wuifde en keek, tot hij den laatsten glimp van haar witte kleedje temidden der sparren had zien verdwijnen.

Toen liep hij langzaam met zijn fiets aan de hand het laantje weer af. „Schat,” had hij haar genoemd. Een meisje, dat hij een uur geleden nog niet kende. Wat was ze mooi. Wat een zachte wangen had ze en wat een warm halsje. Hij kwam weer in de groote laan, waar hij haar had zien aankomen in de verte. Het licht viel in groote plekken op den grond. Lo zag het.

„Wát doet dat licht leuk,” dacht hij. „Wat is 't hier

stil. Wat hangen de boomen over. Hun kruinen lijken wel goud, als de zon erop schijnt... Vreemd, dat ik dit vroeger nooit zoo gezien heb. Maar alles is ook zoo heel anders dan straks. Want toen was Alice Madeleine er nog niet geweest...

En o, de volgende week, toen het alweer zonneschijn was. „Malle jongen, ze is er misschien niet eens,” had Henk de vriend gezegd.

„Natuurlijk, ze is er wél. Jij kent haar niet.”

„Nu, hoe lang ken jij haar al?”

„M'n heele leven,” zei Lo.

„Je wordt bespottelijk zeg. Ik had het nooit achter je gezocht,” smaalde Henk, die, als Lo eens, de dingen practisch opnam. „Stel je voor in die hitte een paar uur te karren voor een meisje.” En hij gooide zijn sigaret weg met een verachtelijk gebaar.

Maar Lo sprong op zijn fiets en reed den zonnigen weg af. Toen hij den hoek om was, reed hij niet meer. Hij vloog. Hij voelde de warmte niet of het moest zijn als iets weldadigs. En toen hij eindelijk in het bosch kwam, was het meisje er niet. Maar hij was ook bijna een uur te vroeg. Het duurde lang, het duurde heel lang. En toch dacht Lo geen oogenblik, dat ze niet zou komen. Ze kwam dan ook. Weer zag Lo haar in de verte aankomen. Ze droeg een lichtblauwe jurk met wat witte kant. In haar hand had ze een grooten, witten hoed met een blauw lint en daarmee wuifde ze zich koelte toe, terwijl ze liep. Eerst wilde hij haar tegemoetloopen, maar toen durfde hij niet recht. Hij vocht tegen zijn verlegenheid. En zij, die daar zoo gewoon-blijmoedig aan kwam trippen wuivende met haar slappen, witten hoed.

Nu waren ze vlak bij elkaar.

„Daàg,” zei ze zangerig, als de week tevoren.

„Dag,” zei hij. Hij wist niet, dat hij zijn pet tusschen zijn vingers ronddraaide. Maar hij wist wel, dat hij haar geen zoen durfde geven, en dat hij een gloed over zijn gezicht voelde trekken onder de streeling van haar zwarte oogen.

„Ik had gedacht,” zei ze, „dat je niet komen zoudt.” Ze speelde met het lint van haar hoed.

„Waarom had je dat gedacht?” vroeg hij. Hij slikte eens. Hij vond, dat zijn stem zoo gek klonk.

„Och, je hadt toch kunnen denken, dat het maar een grapje was.”

„Een grapje. Dit een grapje. Maar...” Ze keek hem nu vluchtig aan. Speelde dan weer met het lint van haar hoed.

„Kom,” zei hij. „Zullen we weer naar onze bank gaan?” Ze liet haar hoed nu loshangen. En terwijl ze naast hem voortliep, neuriede ze zacht. Aarzelend strekte zijn rechterarm zich uit — dan voelde hij haar tengere lichaampje in zijn langzame haast plechtige omarming. Heel dicht liepen ze nu naast elkaar. Haar zachte japonnetje schuurde tegen zijn been. En onmerkbaar haast werd de druk van zijn arm inniger en sterker... Zij neuriede niet meer...

Lang hebben ze naast elkaar op de bank tusschen de sparren gezeten.

„Wanneer kan ik je nu weer zien?” heeft hij ten slotte gevraagd. „Morgen? Overmorgen?”

„Nee. Niet meer. We gaan op reis over een paar dagen.”

„Wanneer dan?”

„Volgend jaar misschien pas.”

„Volgend jaar?” zei hij aarzelend. Eerst dacht hij, dat het heel lang was. Toen leek het hem niets — een jaar maar.

„En op dezen datum?” vroeg hij.

„Ja, de 15e Juli,” zei ze.

„De veertiende,” zei Lo. Want dat was het.

„Zul je altijd aan me denken?” vroeg ze, met haar hoofd tegen het zijne.

„Er zal geen dag voorbijgaan, of ik denk aan jou,” zei Lo. Het klonk als een eed. En dat was het ook. Het meisje glimlachte zacht voor zich heen. Ze wachtte erop, tot hij zou vragen, of zij aan hem denken zou. Maar hij vroeg het niet. Toen stond ze op.

„Nu moet ik gaan,” zei ze. Met neergeslagen oogen stond ze voor hem.

Haar vingers plukten weer aan het lint van haar hoed.

„Tot volgend jaar,” zei hij ernstig.

„Tot volgend jaar,” herhaalde ze. En keek niet op.

„De veertiende Juli.”

„De veertiende Juli.” Ze bewoog even het zand met haar voet. Hij keek naar haar bewegen. Hij zag, dat haar schoenveter los was. Knielend voor haar neer, maakte hij onhandig den veter vast. En hij kuste haar voetje vlak boven de wreef. Hij zag heel rood toen hij weer overeind kwam. Maar de glimlach om den mond van het meisje was fijner geworden.

„Dag,” zei hij. „Tot volgend jaar.”

„Tot volgend jaar,” herhaalde ze.

Weer, voor hij het wist, was ze weg tusschen de sparren. Weer, als den vorigen keer, klonk nog eens haar zangerige groet. Lo bleef nog zitten op de bank tusschen de sparren. En toen 's avonds Henk hem vroeg: „Hoe heet ze nou eigenlijk voluit? En waar woont ze?” — toen wist hij het niet.

De veertiende Juli van het volgend jaar wachtte Lo op het meisje. Maar het meisje kwam niet. En hij vroeg overal, waar Villa Madeleine stond. Maar er was geen villa Madeleine. En zelfs het daaropvolgend jaar stond Lo met zijn fiets naast zich in de laan en wachtte. Ook zat hij nog even op de bank tusschen de sparren. Maar ook toen kwam het meisje niet. Er moest nog een jaar voorbijgaan eer hij iets van haar hoorde. Dat was in het jongenskamp op een avond, dat ze in een kring om het kampvuur lagen. Lo probeerde brood te roosteren, wat niet lukte. Hij schroeide alleen zijn vingers. Toch bleef hij er mee doorgaan. Toen hoorde hij achter zich Dick Breedveld vertellen aan een jongen, die naast hem lag: „Een meisje zeg, nee, een schât gewoon om te zien. Ik heb haar, laat 's kijken, drie weken geleden voor het eerst ontmoet. Ik kwam haar tegen, zoo maar in 't Hulerbosch. Ze lachte tegen me. Ik terug natuurlijk, nogal glad.”

Lo luisterde droomerig en liet het brood in het vuur vallen. Hij prikte een nieuw sneetje aan de vork.

„Nou,” zei Dick Breedveld, „toen hebben we fijn ergens op een bank gezeten. En... enfin, 't was een dot. Zwart is ze zeg. En coquet. Ik had haar dadelijk door. Ze zei, dat ze Madeleine Louise heette.”

„'n Fijne naam,” zei de jongen, die naast hem lag.

„Ja maar, zoo heet ze niet,” zei Dick eerlijk. „Want Harry Verschuur, je weet wel, die kent haas ook. Ze heet gewoon Gretha. Maar dat kan mij wat schelen, volgende week zie ik haar weer.” Zijn toon ging over in fluisteren.

Lo roosterde een heel stapeltje brood af. Het lukte hem. 't Eerste wat hij dacht, was: Gek, dat heb ik toen nog gerdien, dat ze zoo heette...

Maar 's avonds heeft hij heel lang ergens in een stil hoekje op de hei gelegen. En zijn gezicht is verborgen geweest...

Over het meisje heeft hij later nooit meer gesproken. Henk, zijn vriend, zegt, dat hij: „Goddank niet bespottelijk meer is.”

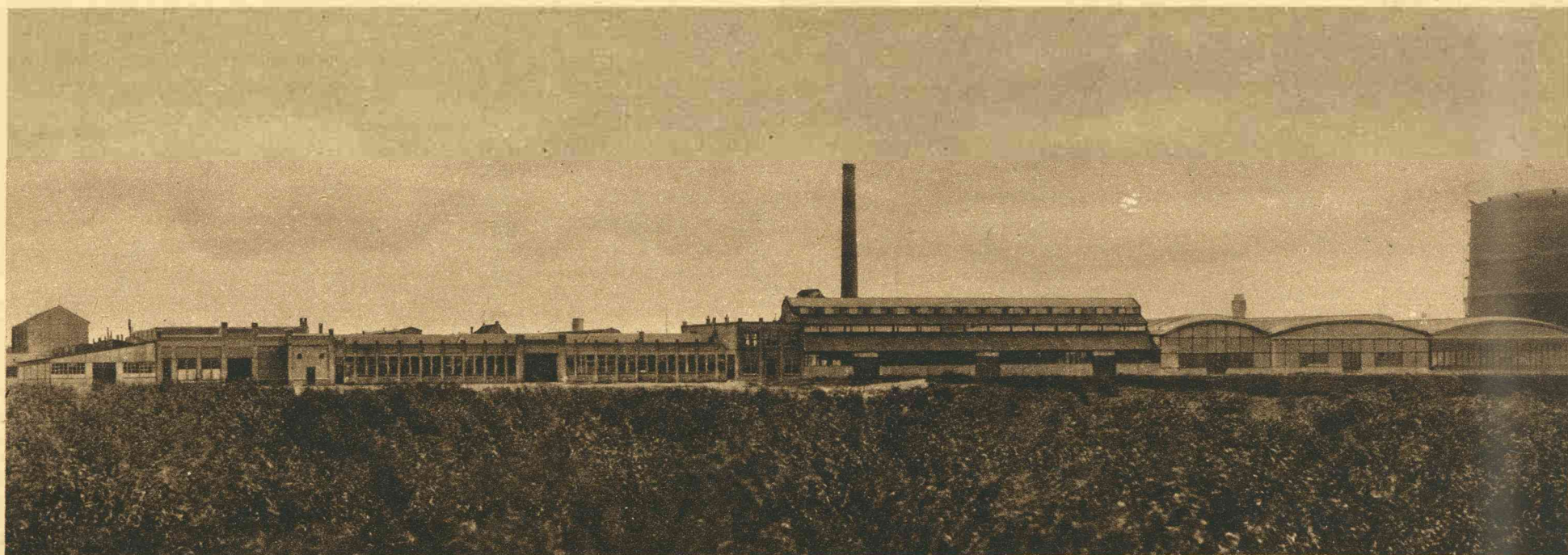

„VAN ALKMAAR BEGINT DE VICTORIE”.

Op Woensdag 8 October hadden te Alkmaar feesten plaats ter herdenking van het feit, dat de Spanjaarden in den 80-jarigen oorlog bij het beleg van deze stad voor het eerst het onderspit moesten delven en terugtrekken. — Er had o.a. een optocht plaats, waarvan wij een der aardigste wagens hierboven in beeld brengen.

De Naamlooze Vennootschap VAN BERKEL's Patent

(Een watervliegtuig van Nederlandsch Fabrikaat).

De vliegtuigfabrieken aan den Keileweg.

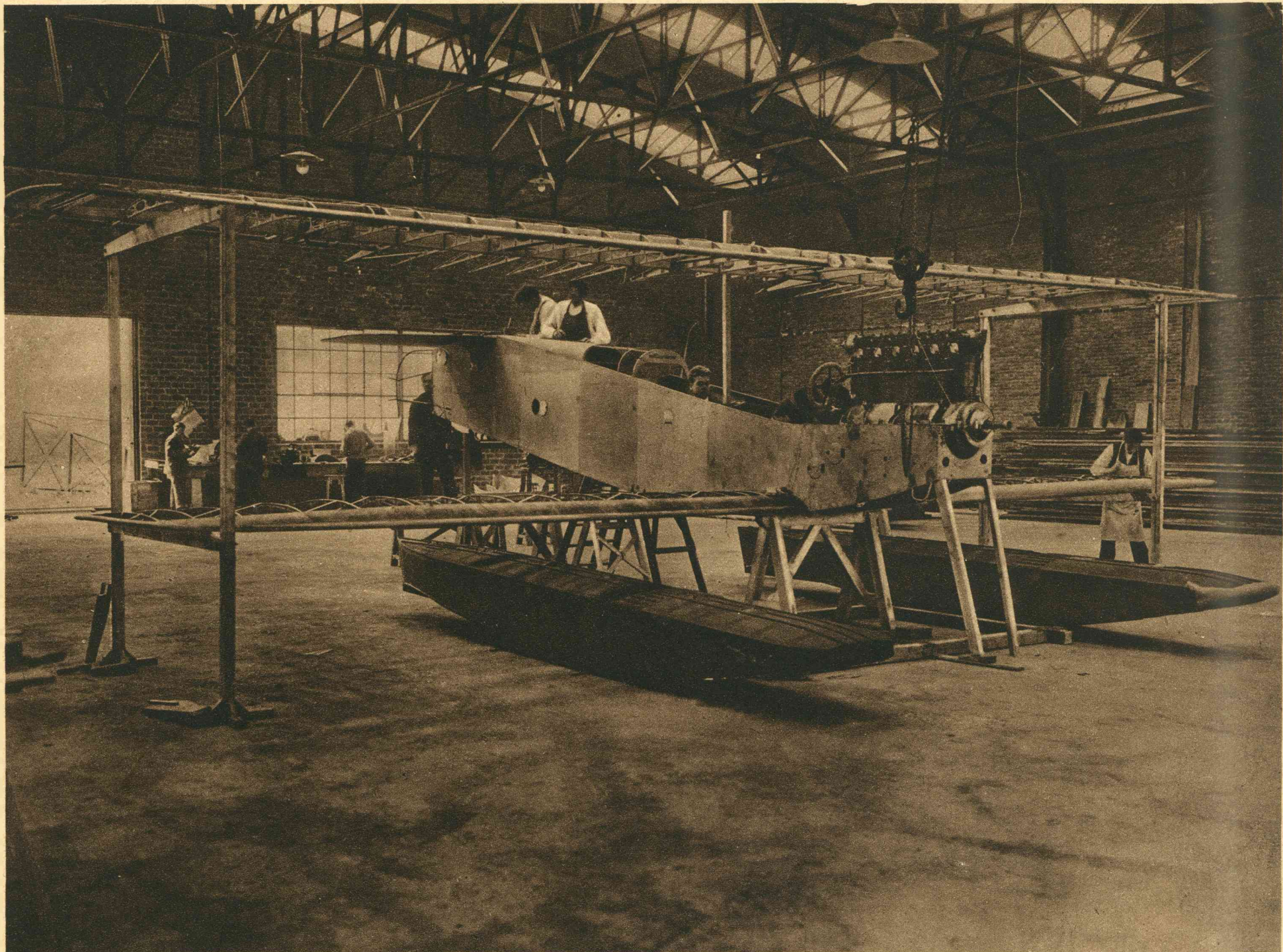
ER zijn nu eenmaal firma-namen, aan welke men onmiddellijk, als men ze hoort of leest, een handelsartikel verbindt. Dit gaat ongecontroleerd en onbewust.

Zoo ook bij het lezen van den naam, die boven dit artikel prijkt en die aanstonds de gedachte wekt aan de bekende snijmachine, die deze firma nu al ruim 20 jaren en met groot succes in den handel brengt.

Het was in 1898, dat de stichter, de heer W. A. van Berkel, de uitvinding deed, die tot een zóó grooten omzet in zaken geleid heeft.

Hij begon er patent op te nemen en werkte aanvankelijk op bescheiden schaal, met een paar arbeiders in de Mauritsstraat te Rotterdam, totdat de zaken werden omgezet in een, in 't eerst nog klein, maatschappijtje van 20 mille, dat zijn intrek nam in het pand aan den Boezemsingel aldaar,

hetwelk thans, na belangrijke uitbreidingen, nog de firma huisvesting biedt, welke met een volgestort kapitaal van 5 miljoen werkt en ongeveer 1200 menschen werk verschaft. 't Is hier niet de plaats en wij zouden te lang vertoeven bij datgene, wat ons onderwerp feitelijk niet is, om hier uit te weiden over den reusachtigen omvang, dien de snijmachine-fabricatie in den loop der jaren gekregen heeft. Genoeg om te vermelden, dat voor de oorlog uitbrak, de fabriek te

Het vliegtuig in de montage-afdeeling.

Rotterdam elke 17 minuten een snijmachine afleverde, dat bovendien een groote fabriek in Amerika en een in Engeland eveneens het gewilde artikel vervaardigden, zoodat dit bij duizenden over de wereld verspreid is.

Toen de groote oorlog uitbrak en men hier groote moeilijkheden kreeg bij de fabricatie, was het een geluk, dat men in Amerika en in Engeland kon doorwerken.

Zoo kwam men ook tot de vervaardiging van de nu alweer overal geïntroduceerde Van Berkel's weegschalen, die men alomme ziet en die amper gemist kunnen worden in een met haar tijd meegaande zaak. De voordeelen van dit toestel zijn, dat de koper zich zelf kan overtuigen van het juiste gewicht der koopwaren, dat tot op een gram nauwkeurig wordt aangegeven, terwijl het voor den winkelier dat voordeel heeft, dat hij niet telkens gewichten behoeft

frisch en opgewekt streven, om de oogen open te houden voor het nieuwe en zich aan te passen bij wat de ontwikkeling van de moderne industrie brengt.

Het nut van het vliegtuig nu nog te gaan bepleiten, terwijl men daar over de heele wereld van doordrongen is, het mag overbodig heeten.

De E.L.T.A., daar in Amsterdam, stond er als een bewijs, dat ook Holland zijn tijd begrepen heeft, dat ook Holland niet achterblijft in de rij der natiën, die aan de ontwikkeling van de vliegtuigindustrie terecht de zoo hoognoodige aandacht wijden.

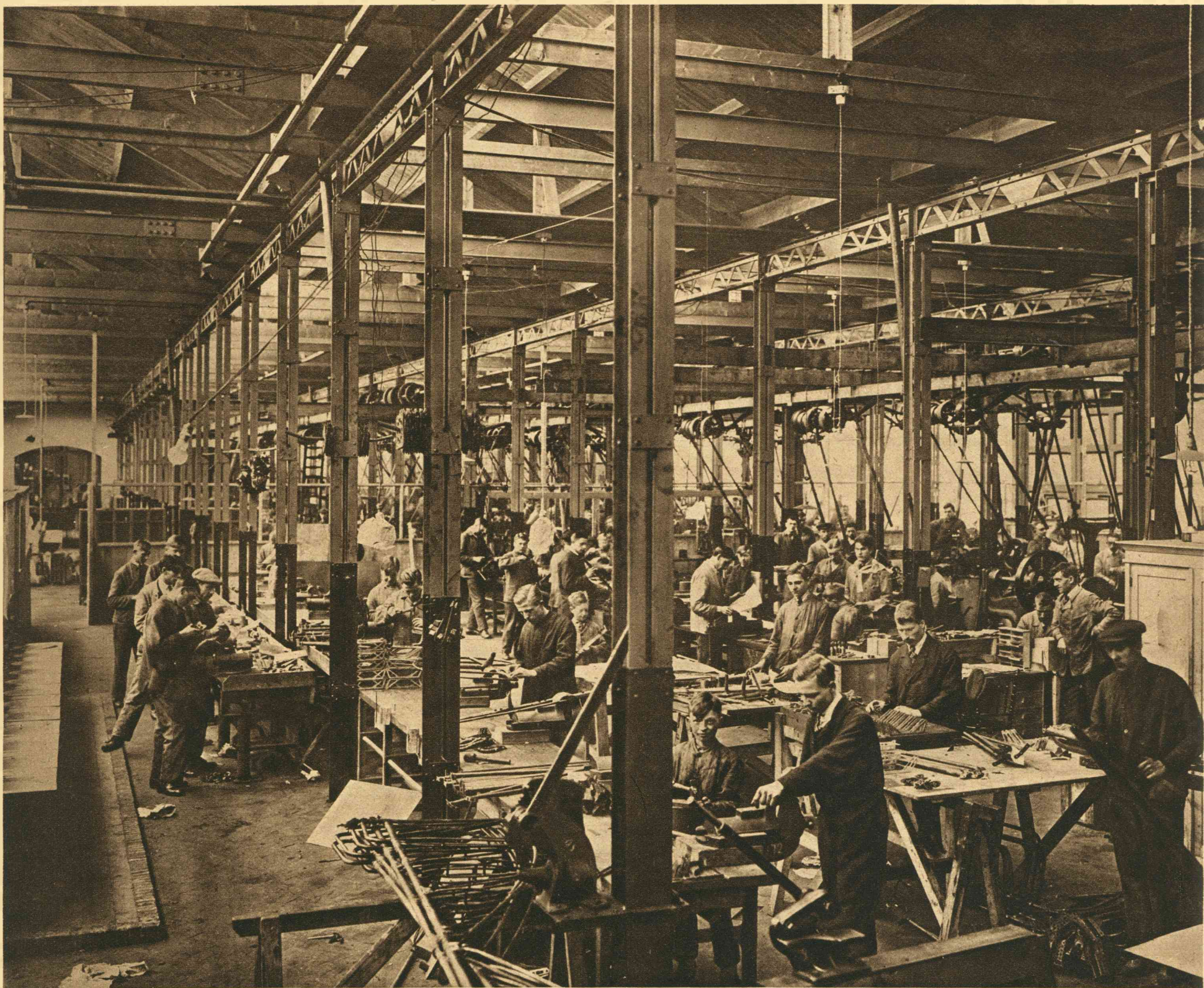
En als wij dan van Hollandsch standpunt uit de vliegtuigindustrie beschouwen, dan blijkt, dat wij door de geografische ligging van ons land, door de gesteldheid van onzen bodem en vooral ook door onze koloniën, speciaal het oog

zijn en de verbindings tusschen de groote centra onderling of tusschen het cultuurgebied in de binnenlanden met de kustplaatsen nog zooveel tijd rooven, daar is een schoone toekomst weggelegd voor het watervliegtuig, dat in al die leemten op toeristisch gebied aanvullend zou kunnen werken.

Waar men thans een groot schip, dat veel kolen verstoekt en de assistentie van een groote bemanning eischt, noodig heeft om een postzak van Batavia naar een van de eilanden der Buitenbezittingen te brengen, waarvoor het heen en terug vier dagen noodig heeft, zal binnen enkele jaren één man in een watervliegtuig opstijgen en in nog geen halven dag zijn zending verricht hebben.

Juist ook dient de aandacht gevestigd te worden op de groote veiligheid van het watervliegtuig.

Gaat men de ongelukken na, die in den loop der jaren vlie-

De afdeeling metaalbewerking.

te verwisselen, waardoor hij tijd bespaart en zijn klanten vlugger kan bedienen.

De oorlog gaf aanleiding tot uitbreiding van het bedrijf, want al spoedig moest men in 1914 aan legeropdrachten gaan werken en begon men met het vervaardigen van fraismachines voor geweerfabricage, kanondraibanken en kanontrekmachines; verder handgranaten en ander oorlogsmateriaal.

Deze bestellingen werden naar gencegen uitgevoerd, zoodat in Januari van dit jaar het verzoek kwam van de regering omtrent het bouwen van watervliegtuigen, die bestemd zouden zijn voor militaire verkenningen.

De regeeringsopdracht wijst natuurlijk al op een vertrouwen in de capaciteiten van de firma Van Berkel's Patent, een vertrouwen, dat alleszins gerechtvaardigd is door de wijze, waarop zij gewoon is te werken, door de principes, die zij huldigt en die de goede Hollandsche degelijkheid en soliditeit kenmerken, naast vlotheid en naast een

gericht moeten houden op den bouw en de ontwikkeling, op de verbetering en ten slotte op de vervolmaking van het watervliegtuig.

Wij zijn immers altijd een zeevarend volk geweest. Zeide de dichter niet alreeds:

„'t Water is ons element,
De zee bruist onze glorie.”

Welnu: Ook als vliegers zullen we zeevliegers moeten worden, althans watervliegers. Juist in onze koloniën kan het watervliegtuig van groot commercieel nut zijn. Het kan daar met succes concurreeren tegen boot of schip, het kan er de mail distribueeren in net zooveel dagen als die distributie thans weken vordert. En welk een groot nut kan het watervliegtuig in Indië den haastigen zakenman niet bieden?

Waar de verkeersmiddelen in de Oost nog zoo gebrekkig

gers overkomen zijn, dan bespeurt men, dat zoo herhaaldelijk het gebrek aan een geschikt landingsterrein den dood van een vlieger veroorzaakt heeft. Zelfs een meester in het vak als Jules Védrines moest den dood vinden, omdat hij, toen zijn motor weigerde, geen geschikt terrein kon opzoeken, om veilig te dalen.

Daar nu heeft de watervlieger nooit moeite mee. Zijn landingsterrein is onbegrensd. Hij weet het altijd beneden zich en als hij zich begeeft in de zone van de groote vaart, is hij, geholpen door de draadloze, die hij aan boord heeft, immer in staat zich binnen korten tijd van hulp te verzekeren. De noodlandingen zijn dus zonder gevaar; bovendien vervallen de enorme uitgaven voor het gereedmaken van landingsterreinen.

We zijn nu eens gaan kijken in de groote, mooie en moderne fabrieken van de N. V. Van Berkel's Patent aan den Keileweg te Rot-

terdam, waar de adjunct-directeur, de heer C. F. M. van Berkel, en eenige ingenieurs ons hebben rondgeleid.

Men bracht ons eerst bij het watervliegtuig, dat in opdracht van de regeering gemaakt is, het eerste van een geheele serie en dat op de E.L.T.A. tentoongesteld werd.

Bij den bouw heeft men in alles gestreefd naar deugdelijkheid en soliditeit en bovenal naar snelheid. De mooie, slanke lijn van den romp, die zacht wegvloeit naar achteren en het achterdeel van de machine de scherpte van een scheermes gegeven heeft, wijst er al op, dat hier gezocht is naar alles, wat den luchtweerstand kan verminderen.

Het toestel bestaat in hoofddeelen uit den bovenzvleugel, den romp, de ondervleugels, de twee drijvers en de stuurinrichting. De bestuurder zit vóór, de waarnemer achter, welke laatste tevens de bedienaar is van het machinegeweer, dat opgesteld is op een zeer beweeglijken draaibaren ring, zoodat het naar alle zijden en over den bovenzvleugel kan heenschieten. De machinegeweer-inrichting wordt met een aluminium-bedekking dusdanig in den romp gebouwd, dat de vloeiende lijn niet geschaad wordt. De waarnemer kan door de z.g. inspectieluikjes naar beneden zien en eventueel fotografische opnamen maken. Het toestel voor draadloze telegrafie bevindt zich onder het bereik van den waarnemer en heeft de aanwezigheid van elektrische draden in de rompconstructie noodzakelijk gemaakt. Om voldoende tegencapaciteit te verkrijgen zijn deze draden ook nog in metallisch contact met alle metalen deelen.

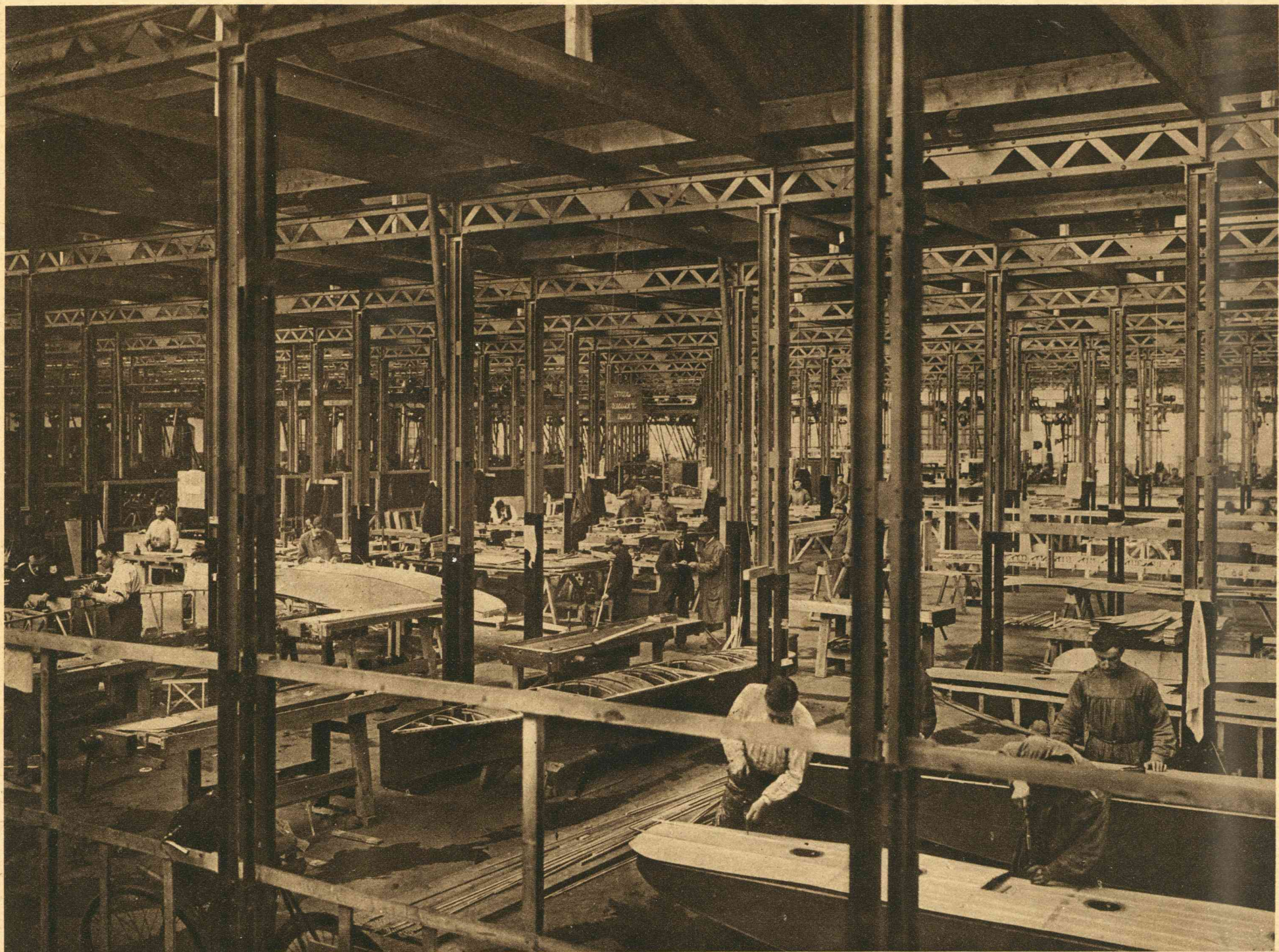
Het geraamte van den romp wordt niet versterkt door draden, zooals bij andere vliegtuigen, doch door een bedekking van triplexhout. De bedekking met triplexhout heeft

een groote verstijving van den romp tengevolge, waarvan de vitale deelen ook minder te lijden zullen hebben van het resultaat van een schot, dat bij draadconstructie veel spoe-

diger schadelijke gevolgen geeft. Eveneens ontbreken de spandraden tusschen de vleugels, hetgeen mogelijk is, doordat de buizen tusschen de drijvers en ondervleugels hun

De machinale houtbewerking.

De afdeling drijver- en vleugelbouw.

dienst overnemen. Door hun sterke trilling gedurende het vliegen, veroorzaken de spandraden bij andere vliegtuigen een luchtweerstand, welke men van dergelijke dunne draden niet zou verwachten. Door deze weerstandsverminderingen nu bij het Van Berkel's Patent toestel, wordt een snelheid van 155 KM. per uur verkregen, hetgeen voor een watervliegtuig zeer snel is.

Wat ook den kenner terstond opvalt, is het ontbreken van een kielvlak. Dit kan, wijl de slanke romp voldoende richtingsstabiliteit geeft, zoodat men hier den schadelijken weerstand van het kielvlak kon elimineeren.

De drijvers zijn inwendig verdeeld in vakken, gescheiden door waterdichte schotten, zoodat, als er een lek komt, slechts één zoo'n vak volloopt en door de inwendige dichtheid de andere vakken droogblijven.

De afdeling vliegtuigen, waar 300 personen werk vinden, kunnen wij in het algemeen splitsen in vijf deelen :

Ten eerste de metaalbewerkingsafdeeling ;

door elektrische kracht gedreven, de meest grillige en gebogen vormen aan het hout kunnen geven en alle noodige gaten van de gewenschte afmeting kunnen maken, is buitengewoon modern. De interessante rompbouw toonde ons groote deelen van den romp, die op speciale tafels gemonteerd worden en van triplex-bedekking worden voorzien. Die tafels voor onderdeelen vindt men in elke afdeeling, wat het juist-monteeren bevordert.

In de lijkkamer wordt het berkenhout tot triplex gelijmd, of soms tot multiplex, waarna het geperst wordt. De gebogen deelen worden vóór het buigen gestoomd ; zoo b.v. de liggers van den romp, die van esschenhout vervaardigd zijn en om splintering te voorkomen omwoeld worden met doek. Deze langsliggers en alle andere onderdeelen die sterk gebogen moeten zijn, worden vervaardigd van verschillende latten, die in de gewenschte buiging op elkaar worden gelijmd.

In de emailleer-inrichting worden de vleugels en de roeren op gecapitonneerde ramen gelegd en met doek bespan-

Alle vliegtuigen, die de firma bouwt, zijn van hetzelfde model, even groot en zóódanig gemonteerd, dat de vleugels en andere onderdeelen onderling verwisseld kunnen worden.

Hier werkt men dan ook volgens de moderne fabricatie van seriewerk. Men monteert alles op mallen of passtukken, waardoor de onderlinge verwisselbaarheid bereikt wordt.

In een extra gebouw trof ons nog de motorproefweerstand, een zeer practisch apparaat, dat het mogelijk maakt den motor te controleeren onder het loopen, in alle standen te stellen, zoowel voor duik- als voor stijgvluchten en het juiste vermogen in paardekrachten te bepalen.

Wij zouden natuurlijk nog langen tijd over de fabricatie en over tal van details kunnen uitweiden, maar wij willen niet een technisch-wetenschappelijke verhandeling over den bouw van watervliegtuigen geven ; slechts hebben wij getracht in bovenstaande regelen den leek op populaire wijze een inzicht te geven in- en een blik op het bedrijf, dat daar

Een hoekje der afdeeling rompbouw.

Ten tweede het gebouw voor de machinale houtbewerking ;

Ten derde de rompbouw met lijkkamers, emailleer-inrichting ;

Ten vierde magazijnen en de afdeeling contrôle ;

Ten vijfde de montage-afdeeling.

In de metaalbewerking-afdeeling worden de onderdeelen vervaardigd op draaibanken, schaaibanken en fraismachines van eigen fabrikaat en van de nieuwste constructie.

Zeer belangrijk is de autogene lasscherij, waarin verschillende metalen onderdeelen, als platen en dun buiswerk, gelascht worden.

Bij dit lasschen wordt het materiaal niet verbrand. De goede lasscher is een artist in zijn vak. Men kan het of men kan het niet en soms ontpopt zich een eenvoudig boertje van buiten of een of andere burgerjuffrouw plotseling als een kundig arbeider of arbeidster in dit onderdeel van het bedrijf.

Ook de houtbewerking-afdeeling, waar allerlei zagen

nen en daarna geëmailleerd. Dit emaillet is een oplossing van celluloid in aceton. Het spant het doek als bij een tamboerijn en conserveert 't bovendien tegen slecht weer, houdt 't glad, waardoor 't alweer weinig luchtweerstand heeft.

Alle deelen en speciaal die met water in aanraking komen, worden met groote zorg geverfd en vele malen gelakt.

De emailleer-inrichting heeft een krachtige ventilatie naar buiten, uit welker aanbrenging ook de zorg van de firma voor haar werklieden blijkt.

Het bedrijfs- en montage-magazijn voor kleinere onderdeelen gaf ons een kijk op duizenden en nog eens duizenden van die onderdeelen, die alle weer tot een groep worden samengesteld.

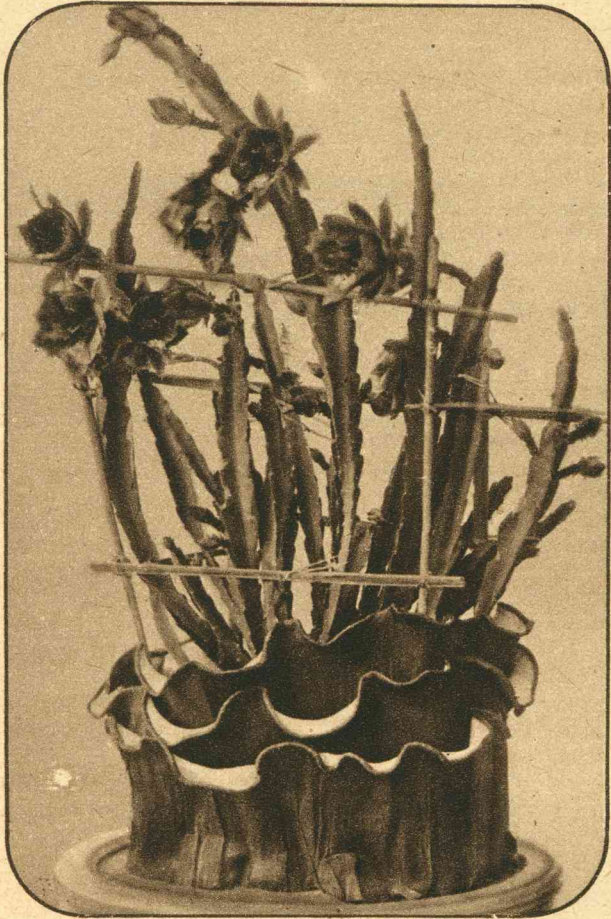
Alvorens een onderdeel naar een of andere afdeeling gaat, passeert het de contrôlestations ; eerst de fabrieks-contrôle en daarna de militaire contrôle. De inkoopstukken worden door de fabrieks-contrôle gecontroleerd, de militaire contrôle keurt de stukken, gereed ter monteering en voor. ziet die van het militaire keur.

aan den Keileweg gedreven wordt en dat aan de stad Rotterdam eene groote welvaart brengt.

Toen wij den directeur der fabriek, den Heer W. A. van Berkel wilden interviewen, was 's mans bescheidenheid daartoe een beletsel. Over zichzelf wilde hij in deze regelen zoo min mogelijk gemeld hebben. Waar hij met bijzondere voldoening over sprak was dit : dat hij 't van de zijde van onze regeering zeer waardeerde, dat zij met haar opdrachten aan zijne firma de Nederlandsche industrie in zware tijden gesteund heeft, dat zij vertrouwen gesteld had in wat in het eigen land tot stand gebracht kan worden en zoodoende aanleiding is geweest tot een fabricatie, die tot nu toe alleen in het buitenland plaats vond.

ONZE VACANTIE-FOTOWEDSTRIJD

Een Cactus, acht jaar geleden als twee stekjes geplant, thans 60 knoppen tellend, waarvan 31 het tot bloei hebben gebracht!

De foto's die onze lezeressen en lezers op deze pagina aantreffen, ontvingen wij eveneens als inzendingen op onzen „Vacantie-fotowedstrijd”, en wel voor de groep ongewoon. Onze lezers zullen dus, wanneer wij dit vragen, ons hebben op te geven welke foto zij van allemaal het meest ongewoon vinden. Er komen er echter nog meer, zoodat zij hun oordeel voorloopig nog maar waf moeten opschorten.

Nabootsing van Rembrandt's beroemde „Anatomische les” (levende beelden!)

In het Zuidlimburgsche Paradijs (bij Gulpen) — De schaduw van den fotograaf en zijn vrouw gekiekt als Adam en Eva onder den boom, zooals men hen vaak ziet afgebeeld.

Ezeltje-rijden op het strand.

Een ongewone gast — een brulboei op het Katwijksche strand.

DE SPOOKKAMER

door JAN BOSCH

Een koude wind gierde door de straten, ze schoonhoudend van slenteraars; wie door noodzaak vanuit de veilige warmte tusschen zijn muren naar buiten gedreven werd, schoot haastig, zich dicht langs de beschermende huizen bewegend, op zijn doel af, gedoken in jas- of mantelkraag, het hoofd voorovergebogen, zonder kijken naar rechts of links.

Herman Kampers, eenzame, zwarte figuur in een leeg, door lantarenefflikker verlichte straat, stond bij een kruispunt op den trottoirrand, dien ongeduldig met zijn hakken betikkend; hij spiedde en luisterde naar alle richtingen.

„Merkwaardig!” bromde hij. „Den geheelen dag razen auto's door de stad, straten en pleinen onveilig makend, maar als men er een noodig heeft is er in geen velden of wegen een te vinden!”

Plotseling helderde zijn gezicht op; een taxi hobbelde aan, die hij door roepen en armzwaaien tot stilstand bracht.

„Centraalstation!” zei hij, instappend.

Een vloek ontsnapte hem.

Het andere portier was tegelijk met het zijne door een ongeduldige hand opengerukt en even haastig als hij schoot van den anderen kant een heer naar binnen, wat een onaangename botsing tengevolge had.

„Mijnheer! Ik was de eerste!”

„Pardon! Ik...”

Een oogenblik van stilte.

De beide tegenstanders hadden elkaar aangeblik en bij het intralende licht van de lantaren op den straathoek herkend.

„Herman Kampers! Jij?”

„Zooals je ziet, Frits!”

„Dat is een onverwachte ontmoeting! Zullen we niet tezamen in vrede... Waar ga je heen?”

„Naar het Centraalstation”

„Ik ook, maar ik heb tijd genoeg, om onderweg even...”

„Ik ook!”

Een kwartier later zaten de beide heeren in een gezellig hoekje van een in de onmiddellijke nabijheid van het centraalstation gelegen restaurant achter een warmen wijngrog over lang vervlogen dagen te praten.

„Wat is er van onsenthousiasme geworden?” verzuchtte Frits van Gelder.

„Er is niet veel van over gebleven, vrees ik.”

Weet je, dat ik mij uit de praktijk teruggetrokken heb, nadat... nadat al mijn kennis niet in staat was gebleken, om het leven te redden van mijn vrouw, die...

„Dat heb ik gehoord.”

Na een oogenblik van stilte vroeg Herman Kampers:

„Waar woon je nu?”

„Dat zal ik je vertellen! Weet je ook, dat ik rijk geworden ben, een „richard”, zooals wij vroeger met verheven minachting zeiden?”

„Wacht eens... ja... ik heb wel eens hooren spreken over een erfenis! Ja... maar het rechte ervan weet ik niet!”

„Er valt verder niets te weten. Een oude oom, van wiens bestaan ik nauwelijks afwist, vermaakte mij een in stille vrekigheid samengeschaapt fortuin, dat klinkt als een klok. Ik heb daarvan dadelijk gebruik gemaakt, om een lang gekoesterden wensch te vervullen; ik heb het oude landhuis — „kasteel” noemen de boeren in den omtrek het — teruggekocht, dat eeuwen geleden aan mijn geslacht toebehoorde. En daar woon ik nu met mijn oude huishoudster in een gerestaureerden vleugel en permitteer mij de weelde van voor een zonderling door te gaan. Ik werk daar en studeer en cureer, als ik kan, bij wijze van experiment de menschen, die meenen bij mij heil te zullen vinden en mij dankbaar zijn voor de gratis behandeling.”

„Dus toch praktijk?”

„O neen, het is daar een gezond volk en het gehucht, dat onder het kasteel ressorteert, telt maar weinig inwoners; de gevallen, waarin ik hulp verleende, zijn te tellen.”

„Een kasteel!” zei Herman. „Het is niet gering!”

„Kom er eens kijken! Niet nu, maar in den zomer, als de rozen bloeien; je zult verrukt zijn en mij benijden om dat idyllische oord!”

„Ik weet niet, of...”

„Doe het!” drong Frits. „Als bijzondere attractie kan ik je nog melden, dat ik een spookkamer bezit!”

Herman lachte.

„Een spookkamer! In de twintigste eeuw!”

„Nu, je zult niet meer lachen, als je het eenmaal zelf hebt gehoord!”

„Wat?”

„Het spook.”

„Onzin! Hoe kan een man als jij aan zulk een onzin gelooven?”

„Ik was al meer dan twee jaar in mijn nieuw verblijf, toen ik voor het eerst over de interessante bijzonderheid hoorde spreken; het toeval bracht mijn huishoudster in aanraking met een oude juffrouw, die haar vroeg, hoe zij het durfde wagen, in een huis te wonen, waar het spookte. Je begrijpt, dat mijn oude erdoor van streek was; van het ééne praatje kwam het andere en weldra bleek mij, dat al de dorpsbewoners die spookgeschiedenis als een vaststaand

feit accepteren; ik onderzocht de waarheid van de geruchten en jawel, het is een spookhistorie in optima forma!”

„Wat gebeurt er dan?”

„Dat vertel ik je, als je bij mij komt. Ik moet nu weg!”

De vrienden scheidden en verlieten in verschillende richtingen de plaats van hun toevallige ontmoeting.

In de eerstvolgende dagen dacht Herman Kampers onwillekeurig herhaaldelijk terug aan den vriend uit zijn studentenjaren, maar zijn druk, hem geheel in beslag nemend leven wierp steeds nieuwe indrukken over de oude heen, ze onduidelijk makend, zelfs gedeeltelijk wegwisschend, zoodat ook de herinnering aan zijn kort samenzijn met Frits van Gelder spoedig verflauwde.

Enkele maanden later, toen de zomer met een onverwachte periode van afmattende hitte zijn intrede had gedaan, ontving hij een schrijven vanuit het rustige hoekje, waar zijn rijkgeworden vriend zich opgeborgen had, een schrijven, waarin de uitnodiging tot een bezoek in dringende bewoordingen werd herhaald en aangezien hij juist een sterke behoefte aan verandering, aan rust, hoe kort ook, gevoelde, aarzelde hij niet, redeneerde niet, maar stapte in den trein en stoomde naar het plekje, dat hij als idyllisch had hooren roemen.

Droomerig luisterend naar het rhythmisch geratel van den trein, dacht hij plotseling aan de beloofde spookhistorie en in zijn van inspannenden arbeid vermoeide hersens lichtte gie historie op als iets prettigs, iets, waarop hij zich verheuden kon, dat hem een weldadige afleiding bezorgen zou.

Onmiddellijk zijn gedachten analyseerend, glimlachte hij om eigen kinderachtigheid, maar dan besloot hij, voor ditmaal zijn verstand het zwijgen op te leggen en zich willig te leenen tot elke nieuwe sensatie, hoe onbeduidend of lachwekkend die bij uitpluizing ook zou blijken.

Zijn vriend haalde hem af aan het stationnetje, dat niet veel meer was dan een blokhuis en tezamen reden zij in een hoogwielige, schommelende dogcart over een eenzamen

DE FEESTEN TE JOURE.

Een aardige groep uit den reclame- en allegorischen optocht, te Joure ter gelegenheid der Volksfeesten gehouden.

landweg voort. — Herman Kampers kon een uitroep van bewondering niet onderdrukken, toen een kromming van den weg hem plotseling kijk gaf op het tegen een lichte helling opgebouwde kasteel met zijn grillige torentjes en omringende statige boomenpracht.

„Heb ik te veel gezegd?” vroeg Frits van Gelder met een glimlach.

En hoe ongaarne hij ook zijn aangeleerde kalmte door opwellende geestdrift liet verstoren, antwoordde hij met ongewone warmte in zijn stem:

„Neen, je hebt niet te veel gezegd! Het is inderdaad een lustoord! Zóó had ik het mij niet voorgesteld!”

„Span je verwachting over het inwendige niet te hoog,” trachtte zijn vriend dit enthousiasme te matigen. „Maar enkele kamers zijn bewoonbaar; in het overige gedeelte van het gebouw huizen uilen en ratten, daar weerklinken maar zelden menschen schreden over de groenig verweerde steenen!”

„En nu je spookhistorie!” eischte Herman Kampers, toen hij na 't diner met z'n gastheer op 'n rozenbekransd terras zat. De ander lachte.

„Het verwondert mij, dat je daar nog aan denkt. Maar ik zal je op de hoogte brengen. In den anderen vleugel van het huis is een kamer, waarin iederen nacht, als de toren twaalf slagen hooren doet, geruisch vernomen wordt als van vrouwenrokken en daarna twee nadrukkelijke slagen tegen den wand.”

„Heb je het zelf gehoord?”

„Ja zeker, meermalen.”

„En wat is de oorzaak?”

„Dat weet ik niet.”

„Dat zou ik willen weten, als ik hier heer en meester was.”

„Ik kan er niet achter komen, al zou ik het graag genoeg willen. Mijn oude huishoudster is een ander mensch geworden, sinds zij van het bestaan van het spook heeft gehoord; ik vrees, dat zij mij uit puren angst verlaten zal, als die zaak niet opgehelderd wordt.”

„Maar vertel verder; je verhaal is toch zeker nog niet uit!”

„Andere verschijnselen doen zich niet voor; volgens overlevering is een paar honderd jaar geleden uit het raam van diezelfde kamer in het holst van den nacht een edele jonkvrouw naar beneden gesprongen uit wanhoop, omdat zij door haar vader gekoppeld zou worden aan een onbeminden, ouden rijkkaard. Zij werd in alle stilte begraven en de treurige gebeurtenis zooveel mogelijk geheim gehouden, maar sinds dien nacht komt ze trouw om precies twaalf uur haar vroeger verblijf bezoeken; niemand heeft haar ooit gezien, maar men hoort duidelijk het ruischen van haar gewaad en twee tikken tegen den wand.”

„Dat moet ik vannacht ook eens hooren.”

„Zooals je wilt!”

Tegen half twaalf begaven de beide vrienden zich, niet achtend de smeekbede van de angstige huishoudster, naar de spookkamer, een klein, somber vertrek, waarheen de nieuwe slotheer een tafel en een paar stoelen had laten brengen; in afwachting zetten zij zich pratend en rookend neer, een horloge midden op tafel naast de meegebrachte staande lamp.

Toen de gouden wijzers vijf minuten vóór twaalfen wezen, zwegden beiden als bij afspraak stil; Herman Kampers voelde nervositeit in zich opkriebelen, hoezeer hij ook zijn best deed, om die door zelfbeheersching ver van zich te houden.

Met verwondering zag hij, dat ook Frits' gezicht spanning verraadde; hij wilde nog wat zeggen, maar juist begon de torenklok haar zware slagen door de nachtsilte te bonzen en de woorden wilden niet meer over zijn lippen; hij voelde zich bleek worden en 'n koude rilling liep over zijn rug.

Duidelijk vernam hij zachte schreden en het geruisch van zijden vrouwenrokken; het was als liep 'n onzichtbare vrouw in stijf zijden gewaad door de kamer; het gefrou-frou hield op en werd gevolgd door twee kloppen tegen één der muren.

„Afgeloopt!” sprak Frits van Gelder quasi luchtig. „Ik zie tot mijn genoegen, dat je onder den indruk van dit vreemde gebeuren bent geraakt! Geen wonder! Ik ben er nu al aan gewoon, maar toch bevangt mij bij ieder bezoek aan deze kamer een geheimzinnige ontroering. Ik geloof niet, dat ik een lafaard ben, maar... Kom, laten we gaan!”

In de gezellige woonkamer, waar een licht souper gereed stond, bekwam Herman Kampers van de vreemd-griezelige gewaarwording, die hem voor eenige oogenblikken de spraak benomen had; hij wendde zich tot zijn vriend met de woorden: „Er helpt geen ontkennen aan, ik was bang, gewoonweg bang; lach mij uit, als je wilt, maar...”

„Dus je twijfelt niet meer?”

„Waarom?”

„Aan het bestaan van het spook!”

„O, dat is onzin! Er moet natuurlijk een heel gewone oorzaak gevonden kunnen worden voor die zonderlinge geluiden, maar dat ze spookachtig zijn; geef ik onmiddellijk toe en ik verwonder mij er volstrekt niet over, dat ze aanleiding gaven tot een spookverhaal. Als je het goedvindt, spoor ik die oorzaak op!”

„Graag, maar... zou het wel...”

„Je gelooft toch niet werkelijk, dat...”

„Ik weet niet. There are more things in heaven and earth, than are dreamt of in your philosophy!”

In uiterste verbazing staarde Herman Kampers zijn vriend aan en het voornemen, om die spookhistorie tot klaarheid te brengen, rijpte in hem tot een vast besluit.

Hij bracht drie achtereenvolgende nachten in de spookkamer door en constateerde, dat

de wondere geluiden steeds op dezelfde plaats ontstonden; het nadrukkelijke kloppen aan den wand geschiedde telkens op hetzelfde plekje, dat hij met een stuk houtskool omlijnde.

Zijn nuchtere, kloeke geest had zich onmiddellijk boven angst- en griezelgewaarwordingen verheven, hij ging even kalm, en systematisch te werk, alsof hij zich in zijn eigen operatiezaal bevond.

Den vierden nacht wapende hij zich met een houweel en ging met een forschen slag het spook te lijf; meerdere slagen volgden en in den wand ontstond een gat, dat door het afbrokkelen van het verweerde gesteente gemakkelijk te vergrooten was.

Zoodra het groot genoeg was, boog hij zich spiedend voorover, maar deinsde met een gil achteruit; een ijskoud voorwerp was met zijn gezicht in aanraking gekomen.

Frits van Gelder, door het luide gehamer opmerkzaam geworden, stortte de kamer binnen.

„Wat is er? Wat is er?”

„Niets, niets!” kalmeerde Herman, zich schamend over het even verliezen van zijn koelbloedigheid. „Ziehier je spook!” vervolgde hij, in het gat tastend en een rond voorwerp naar buiten halend.

Het bleek, dat het gewicht van het ouderwetsche torenuurwerk in een vierkanten koker, die langs de kamer liep, plaats voor geregeld neerzakken vond; door den tand des tijds waren enkele onderdeelen defect geraakt; juist bij het slaan van het middernachtelijk uur streek het gewicht bij het dalen langs den wand van den koker, wat het zonderlinge geruisch veroorzaakte; wanneer het geheel omlaag was, bewoog het door het voortdurende scheefgaan nog eenige malen met een ruk heen en weer, waardoor het kloppen ontstond.

Het kasteel van Frits van Gelder miste voortaan de attractie van de spookkamer, maar Herman Kampers wenschte zich in stilte geluk, dat hij juist intijds gekomen was, om zijn vriend voor ziekelijke geestes-afdwalingen en bijgeloof te behoeden.

AVONTUREN IN DE NIEUWE WERELD

Een Kwajongen in Amerika

II

Herinneringen en Indrukken van ERWIN ROSEN

Nu en dan, als een windstoot de zware wolkenmassa's uit elkaar dreef, doken de boomen en een stukje van den boschrand als reusachtige schaduwen op uit het donker, tot ze langzamerhand scherp afstaken tegen het vale morgenlicht.

Stil was het overal, doodstil. Slechts het héél-zachte tikken van het apparaat, een twintig-tal schreden van ons verwijderd, klonk tot ons door.

Een smalle lichtstreep, de schijn van de signaal-lantaarn bij het instrument, verlichtte onduidelijk de gestalten aan de telefoon en het telegraaf-apparaat, gebogen over sleutel en mondstuk, ijverig schrijvend.

Ik zat en luisterde. Ik had dien nacht zoo goed als niet geslapen. Het tikken, dat van het front kwam en naar het hoofdkwartier ging, vertelde den commandeerenden generaal in korte woorden van arbeid, arbeid, arbeid. In dezen nacht hadden de onvermoeide mannen op de heuvels moeten werken als mollen. Ze hadden zich diep in de aarde ingegraven, kilometer na kilometer aan loopgraven gemaakt en verschan-singen opgeworpen. Heen en weer waren ze gemar-cheerd, tot de uiteengeraakte troepen na de verwar-ring van den slag eindelijk weer bij elkaar waren. En groote zorg klonk in dat vertellen van werken en de strenge bevelen van het hoofdkwartier. . . . Want aldoor weer opnieuw gaf Generaal Shafter bevel tot het maken van nieuwe verschan-singen en telkens weer opnieuw prentte hij den bevelhebbers van het front in, tot iederen prijs de heuvel-linie te behouden en in geen geval zonder zijn uitdrukkelijk bevel vooruit te gaan.

Neen, ik kon niet meer slapen. Ik ging nu maar naar de instrumenten en zette mij naast Souder, die thans den dienst aan de front-telefoon had.

„Er is niets bijzonders!” bromde hij, „waarom slaap je niet?”

„Kan niet . . .” mompelde ik.

Gedachteloos luisterde ik hoe de sergeant met half-luide, eentonige stem een bericht telefonisch door-gaf — dringend, dringend, dringend. Van het hoofd-kwartier aan generaals Lawton, Kent, Chaffee, Bates . . . Daar kletste plots een groote waterdruppel op mijn hand, gevolgd door een tweeden en derden, en nauwelijks was ik opgesprongen of in groote massa's stortte het water naar beneden.

„De instrumenten!” brulde Souder.

Vloekend strompelden om ons heen gestalten in de hoogte. Alles rende blindelings naar de opgestapelde ransels om tastend in het donker de gummi-dekkleeden te voorschijn te halen. Maar er was geen beschutten aan. Met heel veel moeite gelukte het tenminste voor de apparaten een tent op te stellen en die gedeeltelijk door gummi-dekklee-den waterdicht te maken. De instrumenten func-tioneerden. Maar de mannen die dienst deden, hurkten midden in het water, want in bakken stortte het van den heuvel.

Het regende en regende . . . Er vielen geen druppels, neen, zwaar en gesloten suisde het naar beneden, als een stroom uit een geopende sluis.

Het water kwam tot op onze huid en de kou drong ons door merg en been. Klappertandend stonden we daar, haast onbeweeglijk. Het zou onzinnig zijn geweest tegen deze watermassa's beschutting te zoeken. Vloeibare, dikke modder omspelde onze voeten en uit onze vuil-natte kleeren sloeg de damp. En het regende maar door, een kwartier, een half uur . . .

Toen werd het plotseling stil. Boven de heuvels vertoonde zich een lichtstreep, werd breder en heller en vroolijk en warm goot de zon haar stralen over het dal.

Nu vlamden spoedig de koffie-vuren op, waarom-heen de natte menschen zich verdrongen. Duf steeg de lucht van drogende kleeren omhoog en vermengde zich met de grond dampen van het tropische koorts-land.

Majoor Stevens trad op ons toe en gaf ons uit een glazen kokertje kinine-pillen.

Het liep tegen den middag en de zon brandde gloeiend heet uit den wolkeloozen hemel op den weg naar het bosch, waarop Souder en ik liepen, ieder zwaar bekapt met een zak-apparaat, vlaggen, wapens, ransels en dekens. Ons was het zuidelijke station bij de brigade Bates aan den linkervleugel — het ballon-detachement legde de nieuwe lijn — toegewezen.

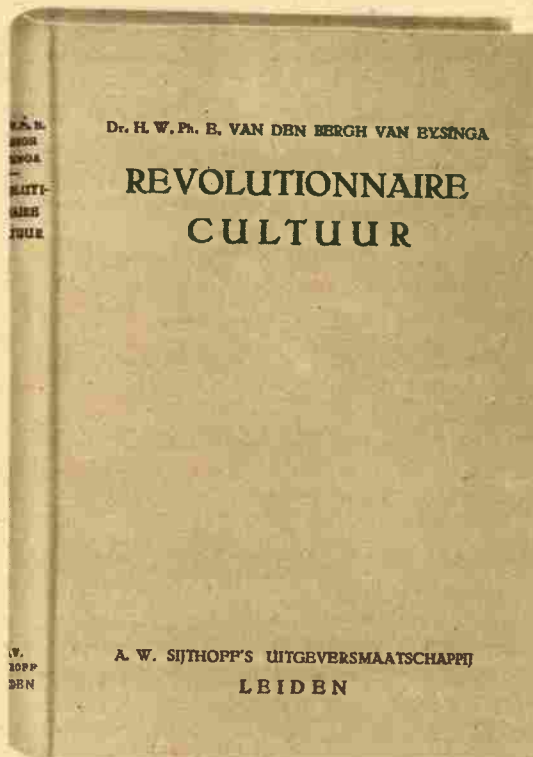
Verlaten lag de breede kleiweg naar het bosch. Aan beide kanten, in het gras en in de modder, waarop de hitte reeds harde korsten gevormd had, lagen nog in groote hoopen de dekens, ransels en jassen, verregend en vervuild.

Een eindje van den weg af lag onder een boom een dood muil-dier; in groteske starheid staken zijn vier

DR. H. W. PH. E. VAN DEN BERGH
VAN EYSINGA.

Van dezen wijsgeerigen en geleerden Auteur, die in de laatste jaren door zijne talrijke werken van bespiegelenden aard een groote populariteit verwierf, verscheen bij A. W. Sijthoff's Uitg. Mij. te Leiden een nieuw werk: „Revolutionnaire Cultuur”. In een tijd als de onze inderdaad zéér actueel. Allen die het wereldgebeuren met nauwlettendheid gadeslaan en in den strijd der geesten belangstellen, zullen dit interessante boek met groote aandacht verwerken.

pooten de lucht in. De vreeselijk-opgezette buik van het beest geleek een groote bruine kogel. Een zwakke lucht van ontbinding kwam naar ons toe; het was ondraaglijk in die afschuwelijke, vochtige hitte.

Van de heuvels af klonk onregelmatig geweervuur. Dit was al bij het aanbreken van den dag begonnen en had onafgebroken den heelen voormiddag geduurd. Het waren slechts enkele schoten, met lange tus-schenpoozen gelost; slechts zelden groeide het aan tot een levendig geknetter. Uit de voormiddag-be-richten wisten we dat het alleen maar vuur uit de loopgraven was en waarschijnlijk zoo goed als geen schade aanrichtte.

„Zeggen elkaar goeiendag!” bromde Souder. „Maken een beetje lawaai! Poeh! wat is het heet! Ik heb geen drogen draad meer aan mijn lichaam . . .”

In hetzelfde oogenblik bukte hij zich, want een kogel suisde onaangenaam-dicht over onze hoofden heen. We rukten beiden de karabijn van onzen schouder, en spiedden links en rechts het bosch in, boom voor boom-met den kijker afzoekend.

„Ik zie niets!” zei de sergeant zacht. „Waar of de kerel zitten zou . . .”

„Dáár — in dien boom daar!” fluisterde ik.

„Onzin! Wat jij ziet is alleen maar een lichtplek!”

We waren allen aangestoken door de scherp-schut-ters-zenuwachtigheid die aan Amerikaansche zijde heerschte en die in iedere zonneplek in een boom-kruin een Spanjaard zag. Niet alleen iedere soldaat, dien wij gesproken hadden, wist te vertellen dat er zich honderden Spaansche scherpschutters rondom

onze aanvalslinie schuil hielden, maar zelfs was er van het hoofdkwartier een bijzonder telegram gekomen, waarin bevolen werd de bosschen zorgvuldig te door-zoeken en de in de boomen verborgen Spanjaarden te vinden en onschadelijk te maken.

Het legergerucht overdreef, maar toch bevatte het veel waars. De Amerikaansche geregelde troe-pen hadden na lang zoeken menigen Spanjaard in de boomen ontdekt en zonder erbarmen neergescho-ten; want het vuren van die schuilplaatsen uit werd door hen beschouwd als iets valsch en ongeoorloofds.

In werkelijkheid bevonden zich deze Spaansche scherpschutters geheel tegen hun wil op verloren pos-ten. Ze hadden zich in het land voor de Spaansche verdedigingslinie in boomkruinen genesteld, als ver-kenners en voorposten, vóórdát de Amerikaansche marsch op de heuvels begon. Toen waren zij door het snelle optrekken van de Amerikaansche regimenten afgesneden.

Ze waren nu gedwongen in hun schuilplaatsen te blijven en moeten ontzettende angsten uitstaan hebben. Ze bleven waar ze waren, in doodsangst, en in plaats van naar beneden te klauteren en zich gevangen te geven, vuurden ze als idioten op die paar Amerikanen die in hun vizier kwamen.

Ze waren veel te bevreesd. Men had hun zooveel verteld van de Amerikaansche barbaren die gekomen waren om het eiland te stelen en die geen genade en barmhartigheid kenden. Ze konden er bij de Madonna en alle heiligen vast aan gelooven dat de Yankee zijn gevangenen de buiken opensneed, zooals de lieve Cubaansche insurgenten dat gewoonlijk deden. Zoo wachtten ze sidderend, vuurden blindelings op Ame-rikaansche patrouilles en stierven.

Ondanks al ons spieden ontdekten wij echter niets en gingen eindelijk verder.

De weg was dien dag nog modderiger en er waren nog meer gaten ingetrapt door duizenden menschen-voeten en muil-dierenhoeven dan tevoren. Toen wij in de bocht waren, zagen wij onder de boomen, een flink eind in 't bosch, een groote witte hospitaal-tent met de roode-kruisvlag. Meer naar voren lagen overal gewonden, die er met hun modderige en bloe-derige verbanden en de door-en door-vervuilde klee-ren en hun witte gezichten erbarmelijk uitzagen. Ze moesten wachten tot de doktoren tijd voor hen had-den.

Aan een struik was een beladen muil-dier vastge-bonden en de drijver verdeelde uit een groote kist pruim- en rooktabak onder de soldaten.

„Tjonge! die tabak is goed!” hoorden wij een ge-wonde zeggen, „als je nu nog een beetje whiskey voor me had, zou ik met plezier nog een gat in mijn arm laten schieten!”

Het was doodstil in het bosch. Waar gisteren de compagnieën, de regimenten, de menschenmassa's in razende haast den strijd in waren gestormd over het modderpad en de met onkruid begroeide open plekken in het bosch, waar granaten gehuild en kogels gefloten hadden, daar was het nu stil en rustig als op een eenzamen boschiweg.

Achter ons lag de verband-plaats; vóór ons in de verte de heuvels. Op den weg zelf kwamen wij geen mensch tegen. Slechts nu en dan doken aan den kant soldatengestalten op, die diep-gebukt houweelen en spaden hanteerden, en af en toe klonk zacht een gedempte trompetklank, als laatste eerbewijs over een graf geblazen.

De overal verspreide dooden, die hun einde had-den gevonden in 't moeras, werden opgezocht en begraven.

Langzaam stapten wij verder. De grauw-gele modder was aan den bovenkant reeds bekorst door de gloeiende hitte, maar onder dat dunne laagje verborg zich slijk, waar men bij iederen stap diep in wegzonk. Stekend drongen de zonnestralen door het loof der boomen, die, evenals het struikgewas, als verstijfd stonden. Geen blad ritselde, geen grashalm bewoog.

Ik bleef staan en droogde het zweet van mijn voor-hoofd. „Zoo heet is het nog niet geweest!” momperde ik. „Lieve hemel, die hitte is haast niet uit te houden! En wat ruikt het hier duf en vreemd!”

Souder verplaatste de zware telefoon van den eenen schouder op den anderen en zag nadenkend rond. „Weet je wat?” zei hij, „we maken dat we 't bosch uit — en aan ons station komen!”

Maar na een paar honderd schreden geloopt te hebben, bleven we alweer staan en keken elkaar aan. De een den ander. En geen van beiden sprak.

Een wee-zoete lucht van ontbinding zweefde om ons heen.

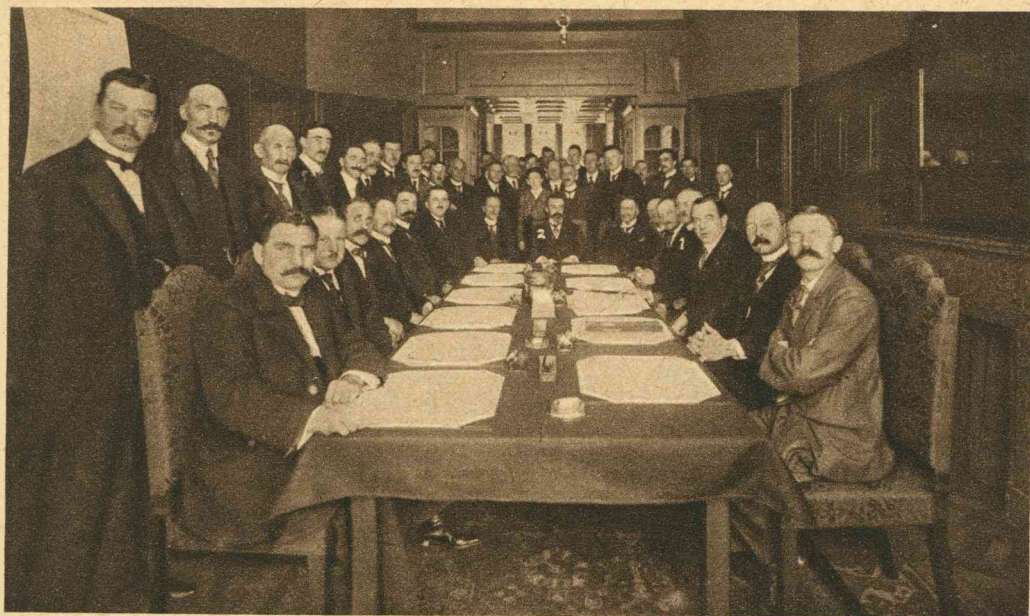
„Ergens in 't kreupelhout moeten nog onbegraven dooden liggen!” zei de sergeant eindelijk. „Het lijdt geen twijfel — ruik maar eens!”

„Maar een mensch gaat toch niet in één dag tot ont-binding over!” wierp ik verwonderd tegen.

„Waarom niet?” De sergeant haalde zijn schouders op. „Bij zoo'n hitte! Denk maar eens even aan het muil-dier dat wij straks gepasseerd zijn —, dicht bij het vorige station! Dat leefde gisteren ook nog! We zullen eens even kijken waar de arme duivel ligt . . .”

De weg was hier veel breder en verdeelde zich naar het bosch toe in kleine, door het gras heen ingetrapte, paadjes, die weer door kreupelhout, van elkaar geschei-den waren.

(Wordt Vervolgd).

DE RAAD VAN ARBEID.

Te 's-Gravenhage, had verleden week de eerste vergadering plaats van den Raad van Arbeid. Onze linker foto geeft een overzicht van de vergadering. 1 is de heer Wittert van Hoogland, voorzitter; 2 is Z.Exc. min. Aalberse. — De rechter foto geeft een extérieur van het gebouw aan den Raamweg 9 te 's-Gravenhage, waarin de bureaux van den Raad zijn gevestigd.

ONTHULLING MONUMENT K. DE VRIEZE.

Den 8en October werd te Bareveld (Groningen) het monument onthuld voor den heer K. de Vrieze, den pionier voor het gebruik van kunstmest hier te lande.

PRINS HENDRIK EN DE PADVINDERS.

Te Nijmegen hebben vergaderingen plaats gehad van leiders der N.P.V., welke werden bijgewoond door Z.K.H. Prins Hendrik. Onze foto geeft den Prins te midden der leiders.

53e JAARVERGADERING VAN DE NEDERL. ZONDAGSCHOOL-VEREENIGING

op 7 October i.l. te Amersfoort gehouden. Op onze foto ziet men het hoofdbestuur. V.l.n.r. zittend: Ds. G. P. Marang, Mej. H. J. P. v. Voorst-Vader, Ds. J. J. v. Noort, Mej. M. van Voorst van Beest, Ds. A. J. A. Vermeer. Staande zelfde volgorde: Van Schaik, H. A. de Boer Azn, de Jong Schouwenburg en G. P. Fruyt.

MILITAIRE-JURISTEN-DAG.

Op Zaterdag 11 October heeft in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht een Militaire-Juristen-dag plaats gehad. Onze foto geeft van deze vergadering een overzicht. De met een kruisje aangeduide persoon is Z. Exc. Min. Bijleveld.